

‘De jonge generatie heeft nooit de hoop op vrede gevoeld’

Galia Golan (80) kijkt terug op 40 jaar vredesbeweging

Ze kan gerust de ‘grande dame’ van de Israelische vredesbeweging worden genoemd. Galia Golan, emeritus-hoogleraar Politicologie, Vrede Nu-activist van het eerste uur, inmiddels overgestapt naar de actiegroep Combatants for Peace. Ze maakte de geboorte van de vredesbeweging mee, haar pieken en haar dalen. ‘Een einde maken aan de bezetting is niet hetzelfde als het beëindigen van het conflict.’

Rick Meulensteen

De Brug / oktober 2018

8 ‘Ik wist niets.’ Galia Golan grinnikt als ze terugdenkt aan haar politieke ontwakens. In 1966 was ze, als Amerikaanse immigrante, neergestreken in Jeruzalem. ‘Ik had geen sterke zionistische achtergrond. Ja, ik geloofde in Israël, in de kibboetsen. Ik had de film *Exodus* gezien, over het ontstaan van het land.’ Maar wat er op politiek gebied gebeurde, de relaties met de Arabische wereld, laat staan met Palestijnen: ze had geen idee.

De Zesdaagse Oorlog van 1967 zorgde voor een kentering. ‘Na die oorlog, waarin Israël de Palestijnse gebieden veroverde, toerde ik over de Westelijke Jordaanoever. Mijn vrienden en ik hadden haast: de gebieden waren nu van ons, was de gedachte, maar we zouden ze snel ruilen voor vrede.’ Toen joodse kolonisten neerstreken in Hebron, ondertekende ze een petitie om de nederzetting te ontruimen. Ze kon het niet rijmen met de wens voor vrede. Het was haar eerste politieke daad.

Haar definitieve keuze voor de vredesbeweging liet nog tien jaar op zich wachten. In 1978 lag vrede met Egypte in het verschiep, maar was nog alles behalve zeker. Golans echtgenoot, een reservist in het Israelische leger, sloot zich aan bij de ‘reservistenbrief’, een oproep van militairen aan de regering om vrede met Egypte te sluiten. Ook Golan tekende. De brief was het eerste wapenfeit van *Vrede Nu* (Sjalom Achsjav), de grootste vredesgroep die Israël ooit heeft gekend.

‘Het jaar daarvoor was ik lid geworden van de linkse Arbeiderspartij, die de verkiezingen had verloren van het rechtse Likoeed.’ Het was niet meer dan logisch haar lidmaatschap van de Arbeiderspartij en haar betrokkenheid bij *Vrede Nu* te combineren. ‘Ik nam meteen deel aan debatten binnen de partij over het wel of niet teruggeven van de bezette gebieden. Ik was een van de “duiven” die sterk geloofde in “land voor vrede”: wij gaven de gebieden terug [aan Jordanië en Egypte - red.], in ruil voor vrede.’

Het waren heftige debatten. ‘Ik denk dat de partij ongeveer in twee gelijke kampen was verdeeld: “duiven” en “haviken”. De meningen liepen erg uiteen. Er waren toen al mensen die pleitten voor een Palestijnse staat, een idee dat pas jaren later in de Israelische mainstream belandde.’

Grote demonstraties

Golans activisme bij *Vrede Nu* nam ondertussen meer en meer tijd in beslag. Ze was betrokken bij de grote demonstraties voor vrede met Egypte. Later zouden er nog grotere demonstraties volgen, tegen de Eerste Libanon-oorlog. Protesten die een immense impact hadden op het publieke debat in Israël. ‘In tegenstelling tot kleinere, radicalere vredesgroepen waren wij, *Vrede Nu*, mainstream. Parlementsleden schaarden zich achter onze boodschap. De Asjkenazische middenklasse [Europese joden - red.], de *kibboetsniks* - het ‘oude’ Israël: zij steunden ons. De grote demonstraties in 1982, na de invasie van Libanon, waren ongekend. 100.000 Israeli’s die demonstreerden tijdens een oorlog! Ongelofelijk. Maar ja, in tegenstelling tot eerdere oorlogen - althans, dat was het gevoel dat er toen was - was dit een oorlog naar keuze, niet een die ons opgedrongen was.’

Terugkijkend liepen de radicalere vredesgroepen mijlenver op de troepen (van *Vrede Nu*) vooruit. Praten met de PLO - wat radicalere vredesactivisten al deden - deed de mainstream vredesbeweging pas eind jaren tachtig, nadat de PLO zei bereid te zijn Israël te erkennen. Golan lacht als ze terugdenkt aan een voorval dat exemplarisch was voor de politieke stellingname van *Vrede Nu* in de jaren tachtig. ‘Ik was, namens *Vrede Nu*, op een bijeenkomst. Er was ook een vertegenwoordiger van een radicalere vredesgroep. Toen hij de vraag kreeg “hoe verschillen jullie van *Vrede Nu*?” zei hij: “*Vrede Nu* zou elke vredesovereenkomst, met wie dan ook - Jordanië, de Palestijnen - goedkeuren. Wij daarentegen praten met de Palestijnen, en proberen het met hen eens te worden.” Hij had gelijk. We waren heel algemeen. We waren bereid vrede te sluiten met iedereen die bereid was om Israël te erkennen.’

De grote demonstraties voor de vrede met Egypte en tegen de Eerste Libanon-oorlog werden gevolgd door protesten tijdens de Eerste Intifada [Palestijnse opstand - red.]. De jaren negentig, de jaren van de Oslo-Vredesakkoorden, braken aan. ‘Tijdens de Oslo-periode voelde het alsof vrede binnen hand-

FOTO: DORON GLID

bereik was. De vredesbeweging zou spoedig niet meer nodig zijn. Er was ook zoveel wat Israeli's en Palestijnen toen samen deden. Dialoog, gezamenlijk ondernemerschap, een gevoel van hoop hing in de lucht.'

Desillusie

De Tweede Intifada luidde een abrupt einde in. Over de oorzaken van de tweede Palestijnse opstand is veel debat. De gevolgen waren echter overduidelijk. Golan zucht. 'Weet je, heel veel Palestijnen, Palestijnen die ik ken uit de tijd van dialoog, zijn nog steeds boos op ons, op de Israelische vredesbeweging. Teleurgesteld dat we tijdens de Tweede Intifada niet de straat opgingen om te demonstreren. Maar hoe konden we? Restaurants en bussen werden opgeblazen. Hoe konden we in hemelsnaam demonstreren?' En er speelde iets anders mee. Iets diepers. Een gevoel van wantrouwen en onbehagen. 'Veel activisten binnen de vredesbeweging hebben het lang ontkend, maar ik denk dat een groot deel van de actieve kern gedesillusioneerd raakte door het geweld. Zij voelden zich verraden door de Palestijnen. Het effect van de Tweede Intifada op het Israelische publiek was ook zo verschillend. De Eerste zorgde voor een grotere bereidheid, onder Israeli's, om een compromis met de Palestijnen te sluiten. De Tweede had het tegenovergestelde effect.'

Dat wantrouwen zag Golan terug ten tijde van de Tweede Libanonoorlog en de oorlogen in Gaza. 'Al ons vredeswerk was eenzijdig. Er werden geen Palestijnen meer bij betrokken. Dat was voor mij later ook de reden waarom ik afscheid nam van Vrede Nu.' De vredesgroep was tot de conclusie gekomen dat het zijn imago drastisch moest veranderen. Ze vonden zichzelf te pro-Palestijns, activisten werden uitgemaakt voor 'PLO-lovers'. 'Binnen Vrede Nu werd besloten dat we ons voortaan op de nederzettingen zouden richten. Het enige vredes-issue dat niet te radicaal was voor de Israelische mainstream. Het grotere verhaal, een visie op het conflict, samen optrekken met de Palestijnen: dat werd verleden tijd.'

De vredesbeweging als geheel is de klap van de Tweede Intifada nooit te bovengekomen. Dat komt niet alleen door het geweld in die periode, maar ook door de oorlogen die volgden, aldus Golan. 'De Tweede Libanon-oorlog van 2006 was een oorlog die op immense steun kon rekenen van het Israelische publiek. Vrede Nu zei er niets over. De consensus was: de oorlog is veroorzaakt door Hezbollah en daarom is het zelfverdediging. Hetzelfde proces speelde zich af tijdens de daaropvolgende Gaza-oorlogen.' Toch snapt ze de stilte van Israels grootste vredesgroep in die periode. 'Vrede Nu wil een brede volksbeweging voor vrede zijn. Demonstreren tegen immens populaire oorlogen brengt dat in gevaar.' Tijdens de Gaza-oorlogen besloot Golan dat ze zelf niet langer stil kon blijven. 'Het was tijd om een morele keuze te maken.'

Combatants for Peace

In 2014 besloot Golan Vrede Nu vaarwel te zeggen. Ze miste een brede visie op vrede en samenwerking met Palestijnen. Ze sloot ze zich aan bij *Combatants for Peace*, een actiegroep van Israelische veteranen en Palestijnse oud-strijders die gewelddoos strijdt tegen de bezetting. Een moeilijke keuze. 'Mijn identiteit is 35 jaar lang verbonden geweest met Vrede Nu. Als activist, als bestuurslid, als organisator van demonstraties, waaronder de bekende demonstratie in 1995 waar oud-premier Rabin werd doodgeschoten. Ik kan niet onder woorden brengen hoe het voelde om Vrede Nu de rug toe te keren. Het was erg pijnlijk.' Ze hoopt nog altijd op verandering binnen de vredesgroep waarvan ze zo lang een van de leiders was. Ze is hoopvol gestemd. 'Er staat sinds kort een jonge vrouw aan het hoofd die bereid lijkt te zijn coalities aan te gaan, die het niet alleen over de nederzettingen wil hebben. Dat doet me deugd.'

De vraag is echter of ze met *Combatants for Peace* wel hetzelfde brede effect kan bereiken als Vrede Nu in het verleden. De moreel juiste keuze is wellicht niet de meest effectieve keuze om de Israelische samenleving en politiek te beïnvloeden. Golan vindt dat de impact van kleinere, radicalere vredesgroepen niet onderschat moet worden. 'Combatants for Peace houdt de bezetting op de nationale agenda. Ja, onze aantallen zijn klein, maar we brengen nog altijd dat onder de aandacht wat anders verborgen blijft. Dat heeft zeker invloed op Israeli's, maar is ook belangrijk voor Palestijnen en voor het buitenland. Om te laten zien dat er nog altijd een sterke oppositie is tegen de bezetting, tegen racisme, tegen wetten als de joodse Natie-staat-wet [die Arabische Israeli's officieel tot tweederangs burgers maakt - red.]'

Golan vertelt vol trots en overgave over *Combatants for Peace*, een organisatie die twee uitersten bij elkaar brengt: militairen en strijders die ooit oog in oog met elkaar stonden in confrontaties tussen het Israelische leger en militante Palestijnse groepen. Dat is nogal een opgave. De samenwerking tussen Israeli's en Palestijnen is ook veranderd, zeker vergeleken met de Oslo-periode. De dialoog aangaan is meer dan ooit een politiek statement. BDS, de 'boycot Israel'-beweging, dwingt Palestijnen en Israeli's om een positie in te nemen. 'Palestijnen binnen de vredesbeweging staan onder immense druk om BDS te steunen. Een moeilijke zaak, ook voor ons Israeli's. Het

is overigens een misvatting om te denken dat alle Palestijnen de BDS-beweging steunen. Sterker nog, ik heb het gevoel dat BDS op meer steun kan rekenen onder Europese activisten dan onder Palestijnen.'

Het 'normalisatie'-debat heeft zo mogelijk een nog grotere impact op een groep als Combatants for Peace. Kern van dat debat? Een evenwichtige samenwerking tussen Israël's en Palestijnen is niet mogelijk zolang er sprake is van een structureel verschil in macht. Zolang Israël het leven van Palestijnen op elk vlak kan beïnvloeden, zolang Israël's meer dan Palestijnen de mogelijkheid hebben om zich vrij te bewegen, zich meer en beter kunnen uiten, is een eerlijke dialoog niet mogelijk. En daarmee ook onwenselijk.

'Ik ben voorstander van samenwerking. Ik denk dat die samenwerking ook mogelijk is bij ongelijke machtsverhoudingen - zolang je je maar bewust bent van die ongelijkheid,' zegt Golan kalm. 'De samenwerking, de dialoog: het is een belangrijke boodschap die je uitdraagt ten opzichte van zowel Israël's als Palestijnen. Dat er samengewerkt kan worden, dat er een manier is om samen te leven.'

Zelfbeschikking

Feller wordt de vredesactiviste als het idee van een binationale staat ter sprake komt. 'Veel BDS-aanhangers combineren hun steun voor een boycot van Israël met steun voor een een-staat-optie. Ik noem het een optie, want het is geen oplossing. Er zal nooit ook maar één Israëlische regering zijn die haar steun zal uitspreken voor een democratische binationale staat.'

'Waar het binnen het debat over een binationale staat over gaat, is of je gelooft in zelfbeschikking. Zelfbeschikking van zowel Palestijnen als joodse Israël's. Ik denk dat voor sommigen die een binationale staat steunen, de zelfbeschikking van joodse

Israël's niet belangrijk is. Niet legitiem. Ik ben het daar hartgrondig mee oneens. En aardig wat Palestijnen met mij. Ik moet dan altijd denken aan een PLO-functionaris die zei: "We moeten geen binationale staat willen, want vroeg of laat moeten we de joden dan hun eigen staat gunnen." Golan is ook bang voor de gevolgen van een groeiende BDS-beweging op de Israëlische politiek. 'Netanjahoe zegt nu al jaren: "Kijk eens, de wereld is tegen ons. Ze willen Israël het recht ontnemen om überhaupt te bestaan!" Het is een effectief middel om Israël's bang te maken, en hen zich achter de rechtse regering te laten scharen.'

Desondanks ziet Golan boycotts, sancties en desinvesteren uit bedrijven in beginsel als legitieme vormen van verzet. 'Ik ben zelf voor sancties tegen de nederzettingen.' Is ze dan niet bang dat dat dan al genoeg zal zijn voor Netanjahoe om Israël's bang te maken? Golan valt even stil. 'Dat zou kunnen, ja. Maar enige druk op de nederzettingen moet er wel zijn, en blijven. Een druk die niet juist dié krachten verzwakt, die binnen Israël verzet tegen deze regering bieden - zoals nu gebeurt met de academische boycot. De universiteiten in Israël zijn een baken van verzet, ze liggen al lange tijd onder vuur van rechts, maar nu ook van links.'

Golan glimlacht. 'Ach ja weet je, wat werkt om vrede een stap dichterbij te brengen, en wat niet, dat weet ik ook niet. Ik heb mijn hoop gevestigd op een nieuwe generatie van jonge mensen, binnen activistische groepen als Combatants for Peace en *Ta'ayush*. Maar tegelijkertijd maak ik me zorgen. Deze nieuwe generatie wil de bezetting beëindigen. Wij, van de oude garde, willen het conflict beëindigen. Dat zijn verschillende doelen. En deze nieuwe generatie - zij bestonden nog niet tijdens de Oslo-periode.' Golan kijkt me indringend aan. 'Ze zijn nooit dicht bij vrede geweest. Ze hebben die hoop nooit gevoeld.'

FOTO: OREN ZIV, ACTIVESTILLS

Vrede Nu-activisten bij de herdenking van de moord op Rabin